

Toelichting bestuurlijk commitment casusregie op afstand

Aanleiding

Het woonplaatsbeginsel in de Jeugdwet is in 2022 ingrijpend gewijzigd.¹ Waar eerder de woonplaatsbepaling was gekoppeld aan het gezag, is dat nu gekoppeld aan de inschrijving in de Basisregistratie Personen (BRP). Voor jeugdhulp met verblijf geldt dat de gemeente waar de jeugdige vóór de plaatsing stond ingeschreven in de BRP financieel én inhoudelijk verantwoordelijk is voor de organisaties en financiering van deze jeugdhulp. Doel van deze wijziging was om meer duidelijkheid te bieden over de vraag welke gemeenten verantwoordelijk is voor de hulp aan een jeugdige, te komen tot lagere uitvoeringslasten en een versterking van preventieve prikkels bij de oorspronkelijke (herkomst)gemeente.

Voor verblijfsinstellingen waar ambulante zorg onderdeel is van het totale zorgaanbod en de verblijvende jeugdige aanvullende ambulante hulp nodig heeft, functioneert het woonplaatsbeginsel in het algemeen goed. Knelpunten kunnen ontstaan wanneer jeugdigen die buiten de herkomstgemeente verblijven in pleegzorg, gezinshuizen of maatschappelijke- en vrouwenopvang aanvullend ambulante jeugdhulp nodig hebben. In deze situaties komt de benodigde jeugdhulp soms niet of vertraagd tot stand, doordat gemeenten onduidelijkheid ervaren over de toepassing van het woonplaatsbeginsel.

Probleemanalyse en bestuurlijk commitment oplossing

Uit gesprekken met gemeenten en jeugdhulpaanbieders blijkt dat de oorzaak van het probleem ligt in de intergemeentelijke samenwerking: het lukt gemeenten niet altijd om tijdig afspraken te maken over de inzet en bekostiging van deze aanvullende ambulante jeugdhulp. In de werkgroep casusregie op afstand, waar vertegenwoordigers van de VNG, het Ketenbureau, gemeenten en VWS in zitten, is besproken welke mogelijkheden er zijn om dit knelpunt op te lossen. Gebleken is dat bestaande wetgeving hierin al voorziet. Zo kan de herkomstgemeente haar bevoegdheid om te beslissen op deze aanvullende jeugdhulp mandateren aan de verblijfsgemeente.² In deze constructie blijft de herkomstgemeente zorginhoudelijk en financieel verantwoordelijk, maar beslist de verblijfsgemeente binnen de vooraf door de herkomstgemeente gestelde randvoorwaarden of en zo ja welke jeugdhulp ten behoeve van de jeugdige wordt ingezet.³ De verblijfsgemeente – mits gemandateerd – kan zodoende via bestaande lokale contracten snel passende hulp inzetten, terwijl de herkomstgemeente financieel en inhoudelijk verantwoordelijk blijven, in lijn met het woonplaatsbeginsel.

Het Rijk en de VNG committeren zich middels een bestuurlijk afspraak ertoe om deze werkwijze breed in Nederland te verspreiden. Ook worden twee functies van het Ketenbureau i-Sociaal Domein (hierna: het Ketenbureau) in het kader van geschillen over de toepassing van het woonplaatsbeginsel Jeugdwet sterker gepositioneerd. Zo kan hier casuïstiek gemeld worden, mocht het ondanks bovenstaande afspraken in de praktijk toch niet goed gaan. Daarnaast wordt ingezet op de adviserende en de bemiddelende functie van het Ketenbureau. In de volgende paragraaf wordt de bovenstaande werkwijze en de positionering van het Ketenbureau nader toegelicht.

¹ Art. 1.1 Jeugdwet; Stb. 2020, 78 jo. Stb. 2021, 524.

² Art. 10:3 Awb.

³ Art. 10:6 Awb.

Werkwijze en rol Ketenbureau i-Sociaal Domein

Werkwijze

De herkomstgemeente kan mandaat verlenen aan een gemeente waar de jeugdige verblijft in pleegzorg, een gezinshuis of in de maatschappelijke of vrouwenopvang, om namens haar de benodigde (aanvullende) ambulante jeugdhulp te indiceren. De herkomstgemeente moet daarvoor een zogenaamd mandaatbesluit nemen. In dat mandaatbesluit kan de herkomstgemeente randvoorwaarden (instructies) meegeven over de uitoefening van deze bevoegdheid. Er wordt bijvoorbeeld geadviseerd om voldoende middelen beschikbaar te stellen voor de verblijfsgemeente om de zorg in te kunnen kopen. Op basis van casuïstiek wordt een bedrag van € 15.000 euro geadviseerd voor de aanvullende ambulante zorg. Nu de verblijfsgemeente niet werkzaam is onder de verantwoordelijkheid van de herkomstgemeente, moet de verblijfsgemeente instemmen met de mandaatverlening en de randvoorwaarden waaronder deze mandaatverlening geschiedt.⁴ Om gemeenten in het benutten van deze juridische mogelijkheid te faciliteren, wordt een modelbesluit ontwikkeld.

Indien het mandaatbesluit is verleend tussen herkomstgemeente en verblijfsgemeente, dan is daarmee de verblijfsgemeente het eerste aanspreekpunt voor pleegouders die te maken hebben met verschillende kinderen uit verschillende herkomstgemeenten.

Rol Ketenbureau i-Sociaal Domein

Uit de werkgroep is gebleken dat het ontbreekt aan cijfers met betrekking tot de omvang van het gesignaleerde probleem. Om een beeld te krijgen van de omvang en de soort geschillen wordt daarom in aanvulling op het verspreiden van de werkwijze van mandatering het landelijk meldpunt woonplaatsbeginsel van het Ketenbureau i-Sociaal Domein (hierna: het Ketenbureau) geformaliseerd. Daartoe krijgt het meldpunt een eigen e-mailadres waar gemeenten, gecertificeerde instellingen en aanbieders casuïstiek kunnen melden. Ook gaat het meldpunt monitoren op de omvang en de aard van de geschillen. Gemeenten, zorgaanbieders en gecertificeerde instellingen kunnen een melding doen wanneer de totstandkoming van aanvullende ambulante jeugdhulp aan een jeugdige die verblijft in een andere gemeente dan de herkomstgemeente stagneert. Deze melding kan worden verstuurd naar: meldpuntwpb@i-sociaaldomein.nl.

Daarnaast wordt ingezet op de adviserende functie van het Ketenbureau. Het idee is dat door een vroegtijdig, gedragen en onafhankelijk advies van de adviseurs van het Ketenbureau in een vroegtijdig stadium geschillen over het woonplaatsbeginsel kunnen worden beslecht. Hiermee wordt voorkomen dat jeugdhulp niet of niet tijdig wordt ingezet, of dat de casus escaleert en bij de geschillencommissie Sociaal Domein wordt aangebracht.

Het voorgaande moet ertoe leiden dat de adviseurs van het Ketenbureau op het gebied van het woonplaatsbeginsel een melding van een gemeente, jeugdhulpaanbieder of gecertificeerde instelling over de toepassing van het woonplaatsbeginsel beoordelen, en daarbij zo nodig aanvullende informatie opvragen bij betrokken partijen. Vervolgens stelt het Ketenbureau een onafhankelijk advies op en verstuurt dat aan de betrokken partijen. Voor zover nodig bemiddelt het Ketenbureau om tot een oplossing te komen. Als dit geen oplossing biedt, staat het partijen vrij om zich te wenden tot de Geschillencommissie Sociaal Domein.

⁴ Art. 10:4 Awb.

De inzet op de adviserende en bemiddelende rol van het Ketenbureau bij geschillen over het woonplaatsbeginsel past binnen de bestaande verhouding tussen het Ketenbureau en de Geschillencommissie Sociaal Domein. Gemeenten, aanbieders en gecertificeerde instellingen kunnen alleen een geschil bij de Geschillencommissie indienen als zij aantoonbaar contact met de wederpartij over het geschil hebben gezocht om te zoeken naar een minnelijke schikking met behulp van een adviseur van het Ketenbureau I Sociaal Domein. Het Ketenbureau kan hierin bemiddelen.